

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jana Rutsche a soudců JUDr. Marcely Sedmíkové a JUDr. Pavla Kumprechta ve věci žalobců: **a) H. S., b) V. S., c) H. S., a d) Z. K.**, všech zast. Mgr. Martinem Knobem, advokátem se sídlem v Jičíně, Denisova 585, proti žalovanému: **Krajský úřad Královéhradeckého kraje**, se sídlem v Hradci Králové, Pivovarské náměstí 1245, za účasti : **1) L. J., 2) J. P.**, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 26. srpna 2013, č.j. 15452/DS/2013-2-Ma, t a k t o :

I. Žaloba se zamítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

III. Osoby zúčastněné na řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Předmět sporu

Napadeným rozhodnutím žalovaný zamítl odvolání žalobců a potvrdil rozhodnutí Městského úřadu Sobotka ze dne 10. 6. 2013, č.j. MUSO 1313/2013/SU/280/V10, kterým prvostupňový správní orgán (dále také jen „silniční správní úřad“) rozhodl dle § 142 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), a dle § 7 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o

pozemních komunikacích“), tak, že na pozemkových parcelách č. 418, 420/1 a 555 a stavební parcele č. 41, vše v katastrálním území Lavice, jejichž vlastníkem je osoba zúčastněná na řízení 1), neexistuje účelová komunikace ve smyslu § 7 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích.

II. Obsah žaloby

Žalobci vyjádřili názor, že celkový průběh řízení v prvním stupni nebyl veden v souladu se správním řádem. Z protokolu o ústním jednání a ohledání na místě vyplývá, že jednání bylo zahájeno provedením dokazování, a to místním šetřením. Dle žalobců mělo být ústní jednání zahájeno v sídle správního orgánu prvního stupně, přičemž každému z účastníků mělo být umožněno vyjádřit se ve věci a navrhnout důkazy. Poté mělo být přistoupeno k provedení listinných důkazů, které předložili žalobci. Po těchto úkonech měl být proveden důkaz ohledáním.

Vzhledem k subjektivnímu zaujetí každého z účastníků správního řízení, mělo být ze strany správního orgánu prvního stupně přistoupeno při provádění místního šetření k přizvání nestranné osoby, která by se účastnila celého procesu místního šetření a vyjádřila se k otázce patnosti stálé cesty v terénu.

Žalobci se proto domnívají, že ze strany správního orgánu prvního stupně nedošlo k úplnému zjištění skutkového stavu věci, když ústní jednání zahájil místním šetřením, během tohoto místního šetření nebylo žalobcům umožněno účastnit se celého procesu místního šetření a nebyla přizvána nestranná osoba.

Rozhodnutí žalovaného je dle nich nezákonné také z důvodu, že žalovaný nevyhověl jejich odvolací námitce, která spočívala v tom, že správní orgán prvního stupně neprovedl jimi navrhované důkazy svědeckými výpověďmi. Žalobci v průběhu řízení v prvním stupni navrhli, aby byly provedeny důkazy svědeckými výpověďmi J. Z., F. P. a M. K., a to ve věci užívání cesty. Žalovaný sice správně zhodnotil, že správní orgán pochybil v tom, že ve svém rozhodnutí nezdůvodnil, proč neprovedl navrhované důkazy. Na druhou stranu nelze ovšem souhlasit s žalovaným, že pochybení správního orgánu prvního stupně nedosahovala takové intenzity, která by odůvodňovala zrušení odvoláním napadeného rozhodnutí.

Žalovaný svůj názor spočívající v tom, že nebylo nutné přistoupit k výsledku navržených svědků, zdůvodnil úvahou, mající oporu pouze v ničím neověřených domněnkách a hypotézách. Své hodnocení opřel o to, jakým způsobem by hypoteticky dle jeho názoru svědci vypovídali. Přičemž tyto hypotetické výpovědi svědků zhodnotil tak, že by nemohly změnit závěr správního orgánu ve věci znaků účelové komunikace. Dle žalobců je tento postup žalovaného nepřipustný, neboť žalovaný nemůže přistoupit k hodnocení něčeho, co nebylo jako důkaz provedeno. Nelze se proto dopředu s jistotou domnívat, jakým způsobem by svědci vypovídali. Nelze také absolutně vyloučit, že by svědci nevypovídali ohledně znaků předmětné cesty a její patnosti v terénu.

Žalobci přiložili čestná prohlášení J. Z., M. K., F. P. (tj. navrhovaných svědků) a J. P., z nichž dle jejich názoru vyplývá, že cesta na předmětných pozemcích byla užívána také původní majitelkou domu čp. 16 paní Š. a rovněž i dalšími občany

Zajakur a samozřejmě žalobci. Z čestných prohlášení dle žalobců dále vyplývá, že se navrhovaní svědci rovněž vyjádřili k terénu cesty a k tomu zda je patrná v krajině. Z těchto čestných prohlášení lze shrnout, že cesta je dobře viditelná a v terénu patrná. Žalovaný se tedy mýlil v tom, že výsledky svědků nemohou mít vliv na posouzení podmínky ohledně patrnosti cesty v terénu. Žalobci navrhli provedení výsledku těchto svědků před soudem.

Strana žalující se dále neztotožnila s názorem žalovaného a rovněž správního orgánu prvního stupně, že cesta není patrná v terénu. K prokázání patrnosti cesty v terénu předložila k návrhu na zahájení řízení listinné důkazy, a to letecký snímek z webu mapy.cz, plánek předmětných pozemků. Těmito listinnými důkazy se správní orgán prvního stupně ve svém odůvodnění nijak podrobněji nezabýval. Z leteckého snímku je přitom prokazatelně patrné umístění cesty do krajiny. Z tohoto snímku vyplývá, že cesta je jednoznačně identifikovatelná co do rozlišenosti s prostorem v okolí a koridor cesty jeví známky toho, že je jako dopravní cesta užívána. Ke svému odvolání proti rozhodnutí správního orgánu prvního stupně předložila další listinné důkazy, a to fotografie cesty v počtu 10 snímků, základní mapa ČR 1:0000 č. 03-34-19, kde je cesta zakreslena přerušovanou čarou, letecký snímek z webu mapy.cz a mapu TOPO S-1952, kde je cesta zakreslena přerušovanou čarou. Těmito důkazy se odvolací orgán nezabýval, pouze citoval vyjádření Městského úřadu Sobotka.

Ve vyjádření MÚ Sobotka je uvedeno, že na posuzovaných pozemcích se nachází travní porost, avšak nenachází se na nich nic, co by odpovídalo sousloví – stála patrná cesta v terénu, krom části st. p. č. 41. Ta část cesty, kterou Městský úřad Sobotka nespornuje, se přitom nachází ve středové části předmětných pozemků. Bylo by v logickém rozporu, kdyby z ničeho nic uprostřed zahrady vyvstala cesta a poté po uplynutí několika metrů opět tato cesta skončila, uvedli žalobci. Dle jejich mínění z jimi tvrzených skutečností vyplývá, že cesta, kterou označují jako účelová komunikace, začíná na p. p. č. 555, a to jejím napojením na pozemní komunikaci na p. p. č. 562. Dále vede po p. p. č. 418 při její severní hranici a pokračuje po st. p. č. 41 a p. p. č. 420/1 při jejich východních hranicích. Tato cesta končí ve vjezdových vratech v oplocení u nemovitostí žalobců 1), 2) a také u objektu č.p. 2 ve vlastnictví H. H.

Žalovaný se s listinnými důkazy, které žalobci přeložili k odvolání, nijak nezabýval, pouze odkázal na ustanovení § 82 odst. 4 správního řádu. Toto ustanovení ale nelze dle žalobců interpretovat a aplikovat izolovaně od ostatních ustanovení správního řádu, a to zejména s ohledem na ustanovení § 36 odst. 1, § 50 odst. 1 a § 52 správního řádu. Izolované uplatnění ustanovení § 82 odst. 4 správního řádu přichází v úvahu pouze v případě účastníků řízení podle § 27 odst. 2 správního řádu, tj. dotčených osob. Žalobci uvedené listinné důkazy navrhli a označili v důsledku toho, že rozhodnutí správního orgánu prvního stupně bylo nepředvídatelné. Správní orgán nesplnil svoji poučovací povinnost, když dostatečně žalobce neseznámil se svým právním názorem a tím neumožnil žalobcům využít veškeré prostředky k hájení jejich práv. Z tohoto důvodu žalobci navrhli uvedené listinné důkazy až po vydání rozhodnutí prvního stupně. Dle žalobců se měl proto žalovaný těmito listinnými důkazy podrobněji zabývat.

Dále zopakovali, že i z fotografií pořízených během místního šetření vyplývá patrnost stálé cesty v terénu. Ta vyplývá i ze skutečnosti, že vlastník předmětných pozemků – L. J. nainstalovala na cestu zábrany. Tyto zábrany by zcela postrádaly smysl, kdyby žádná cesta neexistovala a mohly by být kdekoliv jinde než na předmětném místě. Tyto zábrany jsou také příčinou zatravnění dané cesty. Rovněž mělo být přihlédnuto k tomu, že tato cesta není tolik dopravně vytížena, protože vede pouze ke třem obydlím včetně budovy L. J. Dále žalobci poukazují na to, že L. J. nechává cestu záměrně zarůstat, o tom svědčí letecký snímek z webu mapy.cz, který byl pořízen v roce 2011. Z leteckého snímku vyplývá patrnost cesty v terénu a její využívání.

Následně se žalobci vyjádřili k otázce zatravnění cesty. Místní šetření se konalo dne 12. 4. 2013, nejednalo se o zatravnění za 13 dnů, ale o zatravnění od podzimu 2012 a za celé předjaří roku 2013. Žalobci užívají své nemovitosti v době od listopadu do konce března v minimální míře, proto v té době nemohla být viditelná ani vyšlapaná cesta v travním porostu. Historickou existenci cesty podpořili žalobci přiložením základní mapy Česká republiky 1:10000 č. 03-34-19 a mapy TOPO S-1952. Názor žalovaného, že trasa nejeví známek toho, že by byla jako cesta užívána, je jednak v rozporu s argumenty žalobců, ale také i v rozporu s tvrzením L. J., která shodně jako žalobci tvrdila, že cesta byla užívána.

Dle žalobců není správné ani tvrzení Městského úřadu Sobotka, že existence vrat v oplocení neznamena, že k nim vede cesta. K vyvrácení tohoto závěru poukázali na to, že v oplocení žalobců 1), 2) je vedle vjezdových vrat umístěna i branka, která je určena pro vstup pro pěší. Vjezdová vrata a branka pro pěší je rovněž umístěna v oplocení u nemovitosti paní H. Cesta tedy k těmto vratům vede. Kdyby cesta neexistovala, tak by ani jeden z uvedených vlastníků neinvestoval značné finanční prostředky do vjezdových vrat.

Žalobci se následně neztotožnili s tím, jakým způsobem se žalovaný vypořádal s jejich odvolací námitkou, která se týkala souhlasu s veřejným užíváním cesty na předmětných pozemcích. Žalovaný pouze odcitoval vyjádření Městského úřadu Sobotka, J. P. a L. J. Ve zbytku se odkázal na ustanovení § 82 odst. 4 správního řádu. V tomto případě není aplikace § 82 odst. 4 správního řádu na místě také z důvodu, že žalobci v odvolání žádná nová tvrzení neuvedli. Již během ústního jednání v prvním stupni a poté v odvolání uvedli, že v roce 1974 koupili nemovitost v části obce Zajakury a od té doby užívají předmětnou cestu. Tato cesta je běžně užívána i dalšími občany Zajakur. K užívání dal souhlas původní vlastník předmětných pozemku pan M. Těmito námitkami se ale správní orgán prvního stupně ani žalovaný nezabýval.

Dle žalobců tak byl spolehlivě prokázán jeden ze základních znaků účelové komunikace, a to souhlas vlastníka s užíváním cesty veřejností. Je třeba poukázat na to, že souhlas vlastníka cesty nemusí být výslovný, postačí i mlčky udělený (konkludentní), tedy projevený tím, že vlastník nijak nebránil veřejnosti v užívání cesty. Souhlas předchozího vlastníka pozemku se zřízením účelové komunikace přechází na vlastníka. Správní orgán prvního stupně ani žalovaný se nijak nezabývali tím, zda byl souhlas původního vlastníka předmětných pozemků udělen či nikoliv.

Žalobci 1) a 2) mají od roku 1974 ve svém společném jmění manželů budovu čp. 16 v části obce Zajakury na st. p. č. 43, st. p. č. 43, p. p. č. 443/2, p. p. č. 444/2, p. p. č. 445/1 a p. p. č. 445/2 vše v katastrálním území Lavice. K těmto nemovitostem vede pouze jediná cesta, a to přes projednanou cestu na předmětných pozemcích. Jiný přístup by byl hypoteticky možný pouze přes pozemky H. H., přičemž je nutné projít přes uzavřené nádvoří domu paní H. Tento přístup nebyl nikdy ze strany žalobců ani veřejnosti užíván. O skutečnosti, že byl ze strany původního vlastníka předmětných pozemků udělen souhlas s užíváním cesty, svědčí to, že žalobci 1) a 2) na svém pozemku rekonstruovali dům čp. 16, který byl postaven již v 19. století. Těžko si lze představit provedení původní stavby domu č.p. 16 a jeho následnou rekonstrukci bez příjezdové cesty pro povozy, resp. nákladní vozidla. Výstavbu i rekonstrukci umožnila realizovat právě historicky existující příjezdová cesta k domu č.p. 16. Přijíždět k této nemovitosti se stavebním materiálem pouze po travním porostu je prakticky nemožné.

Žalobci 3) a 4) koupili od Města Sobotky v roce 2010 pozemek p. č. 443/1. Prodávající seznámil žalobce 3) a 4) s předmětem prodeje a žalobci si prohlédli prodávaný pozemek. Z logiky věci tedy vyplývá, že k seznámení s pozemkem a ke koupi pozemku by nedošlo, kdyby neexistoval veřejný přístup po předmětné cestě.

Tyto skutečnosti dle žalobců prokazují, že původní vlastník předmětných pozemků souhlas s užíváním cesty veřejností udělil. K prokázání této skutečnosti navrhovali žalobci výslech starousedlíků části obce Zajakury, a to jak je výše uvedeno J. Z., M. K., F. P. Tímto důkazním návrhem se ovšem správní orgán prvního stupně nijak nezabýval. Ze strany správního orgánu prvního stupně tak nedošlo k úplnému zjištění stavu věci, když neprovedl žalobci navrhované důkazy.

Žalobci rovněž vyjádřili domněnku, že správní orgán prvního stupně spolehlivě nezjistil okruh dalších dotčených osob, které by mohly být rozhodnutím dotčeny. Dle žalobců by mělo jít o vlastníky nemovitostí, ke kterým je možný přístup pouze po projednané cestě. Dotčenými osobami by měli být především vlastníci pozemku p. č. 441, 425/2, 437, 438 v katastrálním území Lavice. Jedná se o vlastníky zapsané na LV č. 847, a to B. R., B. H., B. L., B. P., B. J., H. H. a M. R.

Dle žalobců ze strany žalovaného a správního orgánu prvního stupně nedošlo k úplnému objektivnímu posouzení skutkového stavu věci. Z jejich tvrzení a jimi navrhovaných důkazů vyplývá, že v daném případě byly naplněny i zbylé dva znaky účelové komunikace, a to patrnost cesty v terénu a souhlas vlastníka předmětných pozemků s užíváním cesty veřejností.

Navrhli proto, aby krajský soud zrušil jak žalované rozhodnutí, tak jemu předcházející rozhodnutí Městského úřadu Sobotka ze dne 10.6.2013, č.j. MUSO 1313/2013/SU/280/V10.

III. Obsah vyjádření žalovaného k žalobě

Ve vyjádření k žalobě polemizoval žalovaný s jednotlivými žalobními námitkami.

Pokud jde o otázku ohledání, odkázal na stranu 3 a 4 žalobou napadeného rozhodnutí, neboť prakticky identickou námitku uplatnili žalobci jako námitku odvolací a žalovaný se s ní dostatečně vypořádal, když upozornil na fakt, že z provedeného důkazu – ohledání místa – byl sepsán protokol a proti jeho obsahu nikdo nebrojil – ba právě naopak, správnost v něm zaznamenaných údajů stvrdili svými podpisy i žalobci. Jejich aktuální tvrzení o tom, že se nemohli účastnit dokazování, je v přímém rozporu s obsahem jimi podepsaného protokolu. Žalovaný v rozhodnutí dále uvedl, že i kdyby toto aktuální tvrzení bylo pravdivé, nemohlo by samo o sobě mít vliv na rozhodnutí ve věci a to z důvodů uvedených v žalobou napadeném rozhodnutí. Pokud jde o to, že správní orgán prvního stupně nevyužil možnosti podle § 54 odst. 4 správního řádu, pak žalovaný upozornil, že jde o právo, nikoli povinnost správního orgánu a je jen a pouze věcí jeho úvahy, zda tak učiní, či nikoli. Dle názoru žalovaného nebylo třeba přizvat k provedení důkazu další osobu, neboť sama oprávněná úřední osoba, která danou věc rozhoduje, zajišťuje nestrannost při daném postupu.

Popis, v jakém pořadí by mělo probíhat shromažďování podkladů pro vydání rozhodnutí, žalobci nikterak neodůvodňují. Dle názoru žalovaného správní orgán prvního stupně vedl řízení zcela se zásadou procesní ekonomie, neboť správní orgán prakticky ihned po zahájení řízení zjistil, že v dané věci absentuje některý ze znaků účelové komunikace a totiž znatelnost stálé cesty v terénu, přičemž pokud by volil postup popsany žalobci, zcela zbytečně by činil úkony jiné, které by však nemohly mít vliv na meritorní posouzení věci.

Dále žalovaný trval na tom, že v rozhodnutí napadeném žalobou se na straně 5 věci dostatečně zabýval, přičemž nehodnotil, jak budou svědci vypovídat, ale uvedl, jak by vypovídat mohli, resp. k čemu by případná svědecká výpověď mohla přispět, tedy že takovéto výsledky by sice (alespoň teoreticky) mohly změnit zhodnocení znaku účelové komunikace – např. právě souhlasu vlastníka s veřejným užíváním, avšak ani to by nemohlo mít vliv na posouzení, zda se na předmětných pozemcích nachází veřejně přístupná účelová komunikace. Dle žalovaného bylo a je zcela irrelevantní, jak by mohli daní svědci vypovídat, neboť pro to, aby mohla existovat veřejně přístupná účelová komunikace, je třeba naplnit hned několik znaků (kumulativně) – tj. pokud by i jediný znak absentuje, nemůže se jednat o veřejně přístupnou účelovou komunikaci. Avšak správní orgán prvního stupně zjistil již po provedení důkazu ohledáním místa, že v daném případě absentuje znak stálé patnosti stálé cesty v terénu. Proto již nebylo nejen vhodné, ale ani možné (s ohledem na zásadu procesní ekonomie), aby správní orgán prvního stupně provedl výslech svědků, neboť ti, ať již by vypověděli cokoli, nemohli svou výpověď zvrátit fakt, že v daném případě není splněn jeden ze znaků účelové komunikace, tj. ona stálá patnost stálé cesty v terénu. Posuzování, zda je cesta v terénu patná či nikoli není jakýmsi všelidovým hlasováním, neboť danou otázku musí vyhodnotit správní orgán, který tak učinil právě na základě ohledání místa, přičemž z tohoto úkonu vyhotovil nejen protokol, ale i fotodokumentaci, včetně zákresu. Ze všech těchto

materiálů (ale paradoxně i fotodokumentace přiložené žalobci k odvolání) je patrné, že v daném místě se žádná stálá cesta v terénu nenachází a tento fakt by nebyli schopni ovlivnit ani svědci, bez ohledu na své subjektivní přesvědčení.

Žalovaný se k otázce map vyjadřoval, není pravdivé tvrzení žalobců, že tak nečinil, když na straně 7 rozhodnutí o odvolání uvedl, že *„Pokud jde o zákres cesty v mapách a ortofoto snímek, tyto vůbec nereflektují stav aktuální, jak vlastně dokazují i fotografie odvolatelů. Této odvolací námitce o patrnosti cesty, která je dále rozvedena pod bodem 5) odvolání (viz níže) nelze vyhovět.“* Pokud jde o to, že správní orgán prvního stupně shledal, že na části pozemku je patrná cesta, pak je nutné upozornit, že v tomto žádný logický rozpor není, neboť žalovaný nerozporuje, že zde cesta kdysi v minulosti existovala. Pouze uvedl ve shodě se správním orgánem prvního stupně, že ke dni podání žádosti zde již cesta nebyla patrná; jestliže pak část cesty nezanikla, ale v době ohledání místa ještě existovala, pak to nelze klást k tíži správním orgánům a poukazovat na jakousi nelogičnost.

Dále si dle něj žalobci odporují, neboť současně tvrdí, že příčinou zatravnění cesty je umístění zábran, ale na druhou stranu tvrdí, že příčinou je růst trávy za období cca 4 měsíců (podzim – předjaří). Přitom v žádosti si žadatelé nestěžovali na již provedené přehrazení cesty, ale na možné budoucí jednání vlastníka pozemku.

Pokud jde o důvody zatravnění, provedl žalovaný následující úvahu:

Sami žalobci tvrdí, že k zatravnění nedošlo během 13 dnů, ale během několika měsíců. Oněch 13 dnů přitom představuje dobu mezi dnem, kdy dle tvrzení samotných žalobců mělo dojít k umístění pevných překážek na účelovou komunikaci a dnem, kdy se konalo ústní jednání a provedení důkazu ohledáním místa. Proto je nutné dojít k závěru, že cesta nezanikla v terénu v důsledku nelegální činnosti vlastníka pozemku, ale toho, že vyšla po jistou dobu z užívání (jak sami žalobci uvádějí), které, beztak nebylo nikterak intenzivní (jak sami žalobci uvádějí).

Ohledně interpretace § 82 odst. 4 správního řádu souhlasil žalovaný s názorem žalobců, že toto ustanovení je nutné vnímat ve vazbě na § 36 odst. 1 správního řádu. Jeho aplikace je ale možná pouze *„Nestanoví-li zákon jinak...“*, přičemž jinak danou problematiku upravuje právě § 82 odst. 4 správního řádu. Dále bylo poukázáno na vztah k § 50 odst. 1 správního řádu – *„Podklady pro vydání rozhodnutí mohou být zejména návrhy účastníků, důkazy, skutečnosti známé správnímu orgánu z úřední činnosti, podklady od jiných správních orgánů nebo orgánů veřejné moci, jakož i skutečnosti obecně známé.“* Dle žalovaného není žádná vazba mezi § 50 odst. 1 správního řádu a § 82 odst. 4 téhož zákona, neboť toto ustanovení pouze demonstrativním výčtem podává, z čeho (jakých podkladů) může správní orgán vycházet při naplňování zásady materiální pravdy, resp. vydávání rozhodnutí. Dle jeho názoru nelze shledat vztah ani mezi § 52 a § 82 odst. 4 správního řádu. V daném typu řízení je však vztah mezi § 52 a § 142 odst. 3

správního řádu. Pro tvrzení žalobců, že se „izolovaně“, tj. bez návaznosti na shora uvedená ustanovení, uplatní § 82 odst. 4 správního řádu jen v případě osob uvedených v § 27 odst. 2 správního řádu, není dle žalovaného ve správním řádu sebemenší opory, když § 82 odst. 4 hovoří o účastnících (tj. všech účastnících).

K další námitce žalovaný uvedl, že si není vědom toho, že je povinností správních orgánů před vydáním rozhodnutí informovat účastníky o tom, jak věc rozhodne a jak k tomuto posouzení věci dospěl. Dle názoru žalovaného je to až samo správní rozhodnutí, kde je povinen správní orgán tyto informace uvádět.

K tvrzení žalobců, že s veřejným užíváním pozemku vyslovili právní předchůdci aktuálního vlastníka souhlas, žalovaný podotkl, že i pokud by tomu tak bylo, stále se v posuzovaném případě nemůže jednat o veřejně přístupnou účelovou komunikaci, neboť absentuje jiný její znak – patrnost cesty v terénu. Okrajově lze dle něho doplnit, že žalobci v odvolání rozšířili své původní tvrzení ohledně tohoto znaku o „novou skutečnost“ ve smyslu § 82 odst. 4 správního řádu, neboť nově tvrdili, že by nebylo možné rekonstruovat dům čp. 16 se souhlasem MÚ Sobotka bez toho, aby měl tento zajištěn adekvátní dopravní napojení. Tento argument však žalobci před vydáním prvostupňového rozhodnutí neuplatnili.

Pokud jde o okruh účastníků správního řízení, vyjádřil žalovaný podiv, pokud osoba, které zákon ukládá povinnost uvést jí známé účastníky řízení, tyto v žádosti neuvede (viz § 45 odst. 1 správního řádu) a neuvede je dokonce ani později v průběhu nalézacího nebo odvolacího správního řízení, ale až ve správní žalobě, čímž vlastně sama tvrdí, že porušila svou povinnost. Není přitom věcí žalobců, aby hájili domnělá subjektivní veřejná práva jiných osob. Dle žalovaného je věcí správního orgánu, jak vymezí okruh účastníků řízení. V daném typu řízení je nutno vyjít pouze z § 27 správního řádu. Okruh účastníků řízení se stanovuje k okamžiku zahájení řízení. Okruh účastníků řízení se pak stanovuje v řízení o žádosti s ohledem na to, jak žadatel žádost vymezí. V daném případě pak žadatelé dali přílohou žádosti též grafický zákres do mapy KN, kde červeně znázornili průběh jimi tvrzené účelové komunikace. Ta však ve svém průběhu nemůže dopravně napojovat nemovitosti osob uvedených v části VII. žaloby, neboť tato zakreslená cesta vůbec neprobíhá po hranici mezi p. p. č. 443/1 a p. p. č. 441, resp. ani p. p. č. 425/2, v k. ú. Lavice, obci Sobotka, a tedy i kdyby byla v daném místě deklarována veřejně přístupná účelová komunikace, nemělo by to žádný dopad do sféry práv osob, o které žalobci nyní projevují péči.

Žalovaný s ohledem na shora uvedené navrhl, aby krajský soud žalobu jako nedůvodnou zamítl.

IV. Vyjádření osob zúčastněných na řízení

Osoby zúčastněné na řízení využily svého práva podat k žalobě vyjádření.

Paní L. J. uvedla, že není pravda, že bylo zabráněno řádnému ohledání místa. Na pozemky je velmi dobře vidět z veřejné komunikace a dolní část pozemku sousedí s pozemkem S. Správní orgán ohledal pozemky důsledně a pořídil fotodokumentaci. Na ohledání údajného přechodu na pozemek S. se aktivně podílel i pan K. Zarazilo ji, že je v žalobě část jejího sadu nazývána cestou. Jako cesta je označena pouze parcela č. 555, která vede od veřejné komunikace do vrat a na dvůr a sloužila pouze pro majitele domu. Ze dvora se vyjíždělo stodolou přes mlat podél chléva a hnojiště do lesa. Takto byla parcela označena už v kupní smlouvě jejího praděda a od té doby se nic nezměnilo. K předmětným pozemkům se váže pouze věcné břemeno jejího otce – J. P. Nikdo jiný se vstupu na její pozemky nikdy nedomáhal. Živelné užívání, o němž se hovoří v žalobě, zavedlo tehdejší JZD. Souhlas s užíváním sadu dle osoby zúčastněné na řízení rozhodně nedal ani dřívější majitel nemovitosti J. M. Žaloba také opomenula jednání, jehož se účastnil tehdejší tajemník Městského úřadu Sobotka pan Š. Z tohoto jednání vyplynul nesouhlas vlastníků se zřízením cesty. V odvolání proti rozhodnutí správního orgánu žalobci výslovně uvedli, že přes pozemky mého otce nepřecházejí, což je v rozporu s žalobou. S. jsou si neexistence komunikace dobře vědomi, jinak by se v minulosti opakovaně nezajímali o odkup části pozemků, např. když jsem jim oznámila, že pozemky oplotím. Stejně tak by se mohli domáhat přístupu u majitelů okolních parcel. Ty ale nejsou, na rozdíl od jejich pozemků, udržované. Paní H. má cestu z veřejné komunikace přímo do dvora své usedlosti, navíc v obci prakticky nežije. Osoba zúčastněná na řízení uzavřela, že předmětné pozemky chce využívat pro ekologické zahradnictví, proto ani ona sama přes ně nejezdí a vše potřebné přenáší ze silnice.

Pan J. P. uvedl, že dotčenou usedlost koupil před více než 100 lety jeho děda. Popsal dále, jak vlastnictví k nim v rodině přecházelo. Uvedl, že ze dvora vedla cesta dolů pod stavení na pole a do lesa. Byla to jejich vlastní cesta, kterou nikdo jiný neužíval. V sedmdesátých letech byla horní zahrada rozdělena mezi členy JZD jako záhumenek. V roce 1974 koupili chalupu i S. K usedlosti M. vedla dolů do dvora cesta z veřejné komunikace. Rodina S. si nechávala a stále nechává auto nahoře na veřejné komunikaci a pak šla po M. zahradě k malému svahu a po svahu po pěšince dál ke své chalupě. Když usedlost v roce 1997 zdědil, nelíbilo se mu, že po jeho zahradě S. chodí a tak vyvolal v roce 2000 jednání na Městském úřadu Sobotka, kde uvedl, že je tam chodit nenechá. Oni to ale nerespektovali. Když usedlost předal před dvěma lety dceři a ta ji chtěla oplotit, nastalo peklo. Žalobci koupili v té době obecní parcelu vedle nich a všemožně se je snaží přinutit k tomu, aby po dotčených pozemcích mohli jezdit. Neví nic o tom, že by jim k tomu dal souhlas pan M., jehož jméno ani pořádně neznali. S ním nikdy nejednali. Cestu neužívali ani A. Osoba zúčastněná na řízení dále popsala, jaký tlak je na jeho dceru kvůli prodeji části pozemků S. vyvíjen. Jimi navrhovaná varianta by ale dle ní postrádala smysl. S. si mohli za ty roky udělat svou cestu přes svou zahradu nebo dvěma dalšími způsoby. Rozhodnutí správních úřadů tak považovala za správné

V. Repliky žalobců

Žalobci následně reagovali na vyjádření osob zúčastněných na řízení i vyjádření žalovaného k žalobě prostřednictvím stanovisek žalobkyně a).

Ta v reakci na stanovisko L. J. sdělila, že již v prvním odstavci svého vyjádření si osoba zúčastněná na řízení odporuje. Pokud je na pozemky dobře vidět z veřejné komunikace a dolní část pozemku sousedí s pozemkem S., nerozumí žalobkyně tomu, z jakého důvodu se pak vůbec museli ostatní účastníci místního šetření vydat k dalšímu ohledání bez žalobců, kteří zůstali stát na silnici. Hlavní negativní dopad vyloučení z obhlídky cesty v terénu spatřují žalobci v tom, že přišli o možnost bezprostředně reagovat na sdělení paní J. a P. směrem k silničnímu správnému úřadu v době, kdy po cestě bez jejich účasti procházeli a situaci v terénu diskutovali.

Dle žalobkyně a) cesta je jako „*polní a lesní cesta neudržovaná*“ zakreslená i v Základní mapě ČR (1:10000 č. 03-34-19) již od r. 1952 a jako cesta je využívána dle svědeckých výpovědí obyvateli Zajakur minimálně od německé okupace. Paní J. si musí být ale zajisté dobře vědoma, že cesta byla historicky součástí těchto pozemků, i když, bohužel, zanesena do KN je jen z části, což nyní využívá k účelovému tvrzení, že cesta neexistuje.

Otázka přesného znění příjmení předchozího majitele předmětných pozemků je dle žalobkyně a) v celém sporu za naprosto marginální a nijak nesouvisí s tím, že p. M. nikdy jakkoli neproblematizoval jejich pohyb po cestě na svých pozemcích. Jednalo o konkludentní souhlas s užíváním cesty. Ze strany paní M., ani jejího syna nebyli nikdy ani jediným slovem upozorněni na skutečnost, že se pohybují po jejich pozemku, resp. cesta vede po jejich pozemku.

Dle žalobkyně a) tenkrát ani netušili, že koupili nemovitost bez přístupu, resp. s přístupem pouze přes cizí pozemky. Kdyby to věděli, určitě by takovouto smlouvu vůbec neuzavřeli, resp. záležitost přístupu řešili ještě před uzavřením kupní smlouvy.

Existenci problému si uvědomili až v momentě, kdy pozemky přešly do vlastnictví paní J., která vyjádřila nejprve svůj záměr pozemky oplotit a následně pak i svůj nesouhlas s využíváním přístupové cesty. Nabídka odkupu části pozemků z jejich strany byla toliko snahou o smírné vyřešení sporu. Na rozdíl od paní J. je žalobkyně a) přesvědčena, že z její strany nejde o obavy ze „znehodnocení“ pozemků v jejím vlastnictví, ale o zpochybnění historicky existující jediné přístupové cesty k dalším nemovitostem, tedy naopak o „zhodnocení“ pozemků. V tom, aby paní J. pozemky využívala k ekologickému zahradnictví, jí v žádném případě nemůže uvedená cesta vadit.

V reakci na vyjádření J. P. žalobkyně a) sdělila, že po cestě nejezdili autem proto, že nikdy nevlastnili takové auto (terénní, nákladní, traktor), které by po cestě (hlavně její spodní části, vedoucí po pozemku, který je dnes ve vlastnictví S./K.) mohlo vždy bez problému projet. Když několikrát horní část cesty (nyní ve vlastnictví paní J.) využili a auto ponechali stát vedle cesty (aby neblokovali průchod/průjezd po cestě jiným lidem), byli upozorněni panem P., že parkují na jeho pozemku. Toto upozornění respektovali a auto ponechávali a ponechávají na veřejné komunikaci. Cesta byla tudíž využívána pro jízdu motorovými vozidly téměř výhradně pouze pro nutnou dopravu materiálu při rekonstrukci objektu jejich domku či jeho nutné údržbě (nákladní auto, traktor, dodávka).

O jednání na Městském úřadě v Sobotce, které se mělo údajně konat v r. 2000, žalobci vůbec nevědí.

Dále žalobkyně a) uvedla, že co se týče svědectví jimi navrhovaných osob, dvě z nich se skutečně do Zajakur přistěhovaly až "za totality", dvě z nich se zde ale narodily a jejich svědectví se dotýká až počátku 40. let 20. století.

Z východní strany pozemku žalobkyně a), od M., se podle pamětníků vůbec nikdy nedalo k paní Š. jezdit. Pěšina vedoucí přes pozemek M. byla pouze pro pěší a to z důvodu, že dole v údolí přechází přes potok a je tam mokřina. Jakýkoli povoz by neměl šanci se tudy k objektu dostat.

Návrh pana P., aby si postavili vlastní cestu jinudy, než kudy vede ta, která je předmětem tohoto jednání, není realizovatelný. Jak již konstatoval silniční správní úřad, jsou pozemky žalobců ze všech stran zcela obklopeny pozemky jiných soukromých vlastníků a vybudování přístupové komunikace nedovoluje ani terénní situace na místě, kdy se jejich domek a pozemky nachází v údolí, kde vybudování jiné cesty znemožňuje sklon okolního terénu.

V reakci na vyjádření žalovaného k žalobě žalobci setrvali na své žalobní námitce, že jim bylo zabráněno účastnit se celého procesu místního ohledání, tak jim bylo zbráněno seznámit se všemi skutečnostmi, které vyplynuly z místního šetření, a nemohli se k nim rovněž vyjádřit. Postup správního orgánu prvního stupně byl tedy v této souvislosti nesprávný a měl vliv na rozhodnutí ve věci samé. S ohledem na kolizi zájmů žalobců a paní J. měla být přizvána nestranná osoba, aby se ve věci místního šetření vyjádřila. Dle žalobců se správní orgán prvního stupně dostatečně nevypořádal s ustanovením § 54 odst. 4 správního řádu o nestranné osobě.

Způsob jakým bylo provedeno správní řízení před správním orgánem prvního stupně a také jeho zahájení místním šetřením je dle názoru žalobců v rozporu se základním právem účastníků na spravedlivý proces, neboť žalobcům nebylo v dostatečné míře umožněno, aby se ve věci vyjádřili a navrhli potřebné důkazy. Správní orgán prvního stupně tímto rovněž porušil zásadu úplného objektivního zjištění skutkového stavu věci, když dokazování bylo provedeno nedostatečně.

Argument žalovaného, že výsledky svědků by byly nadbytečné, protože jejich výpověď by nemohla zvrátit fakt, že není splněn jeden ze znaků účelové komunikace (patrnost cesty v terénu), dle žalobců neobstojí. Neztotožnili se s názorem žalovaného, že z výpovědí svědků nelze vyhodnotit patrnost stálé cesty v terénu. Užívání projednávané cesty se datuje již do první poloviny čtyřicátých let 20. století, proto navrhli k výpovědi svědky z řad starousedlíků, kteří by se nejlépe mohli vyjádřit k užívání cesty a jejím znakům za celou dobu jejího užívání.

Hodnocení patrnosti cesty v terénu pouze z provedeného místního ohledání je dle žalobců nedostatečné. Zásadní nedostatek v rozhodnutí žalovaného a v rozhodnutí správního orgánu prvního stupně spatřují v tom, že správní orgány hodnotí stálost a patrnost cesty v terénu podle skutkového stavu v době, když již byla předmětná cesta přehrazena a bylo zamezeno jejímu užívání. Měl se ale zabývat stálostí a patrností cesty v terénu v době, která předcházela tomu, kdy došlo k zabránění užívání cesty. K tomuto měly sloužit navrhované výsledky svědků a předložené listinné důkazy žalobců (mapy, fotodokumentace, apod.). Těmito důkazy

mělo být objasněno, zda cesta byla užívána pravidelně a dlouhodobě, nebo zda naopak cesta byla užívána výjimečně a pouze v kratších časových obdobích.

V této souvislosti žalobci poukázali na vnitřní rozpor v rozhodnutí správního orgánu prvního stupně, když na jedné straně je v rozhodnutí konstatováno, že v minulosti existovala cesta přes dotčené pozemky a na druhé straně ovšem správní orgán prvního stupně uzavírá, že nebyl dán souhlas vlastníka dotčených pozemků se zřízením účelové komunikace. Pokud tedy cesta přes dotčené pozemky v minulosti existovala a jestliže byla využívána, tak lze předpokládat alespoň konkludentní souhlas ze strany vlastníka dotčených pozemků. Žalovaný a správní orgán prvního stupně měl zkoumat nikoliv pouze stanovisko současných vlastníků dotčených pozemků, ale měl zkoumat i to, zda tito vlastníci nebyli již vázáni souhlasem předchozího vlastníka pozemků, pokračovali žalobci. Tyto rozpory vnášejí do napadeného rozhodnutí důvodné pochybnosti o zjištěném skutkovém stavu.

Žalobci zásadně nesouhlasili se závěrem žalovaného, který se týká zásady předvídatelnosti správního rozhodnutí a zásady poučovací povinnosti správního orgánu. Dle jejich názoru je správní orgán měl v průběhu řízení v souladu s uvedenými zásadami poučit o svém právním názoru a poučit ohledně důkazů potřebných k navržení. Tento postup analogicky vyplývá z § 118a občanského soudního řádu. Tímto poučením by se rovněž realizovala zásada předvídatelnosti správního rozhodnutí. Správní orgán prvního stupně nijak nepoučil žalobce o svém právním názoru. Správní orgán prvního stupně nepostupoval v souladu s elementárními zásadami správního řízení, tento nesprávný postup žalovaný nijak nenapravit. Celé správní řízení proto trpí vadami řízení, které spočívají v porušení a nerespektování základních zásad správního řízení.

VI. Repliky osob zúčastněných na řízení

Osoba zúčastněná na řízení L. J. reagovala na repliku žalobců ještě dalším vyjádřením. Znovu zopakovala, že jako cesta je značen pouze pozemek p. č. 555, což je ta údajná část cesty, která je a vždy byla zanesena v katastru nemovitostí. Ta vede pouze do dvora usedlosti a sloužila vždy pouze majitelům. Vyjádřila podiv nad tím, jak se v dnešní době někdo může dovolávat používání jejího pozemku v dobách okupace a kolektivizace. Mapa z roku 1952 byla účelová režimu. Pan M. byl dle ní velmi plachý člověk, který si na užívání jeho pozemků žalobci neustále stěžoval jejímu otci, který na to žalobce upozorňoval, ale marně. Žádný tichý souhlas tedy nemohl být udělen.

Dále osoba zúčastněná na řízení popisovala vztahy mezi žalobci a její rodinou a incidenty, ke kterým v minulosti došlo. Protože se nejedná o věci relevantní pro posouzení věci, této části vyjádření krajský soud pozornost věnovat nebude.

Závěrem svého vyjádření se znovu vyjádřila k otázce patrnosti cesty v terénu. Připomněla, že správní řízení bylo na popud žalobců zahájeno 6. 3. 2013. Na pozemek p. č. 555 umístila dne 29. 3. 2013 závoru, ohledání místa se uskutečnilo dne 12. 4. 2013. Dle žalobců tedy stačilo 14 dnů k zániku komunikace v terénu, kde dle nich byla patrná již od okupace a byla vždy všemi starousedlíky hojně užívána. Přiložila kopii mapy z dob vlády Marie Terezie, kde žádná cesta označena není.

Další vyjádření podal i J. P. V podstatě zopakoval a potvrdil vše, co již uvedl. Trval na tom, že S. se místního šetření účastnili, že žádná „polní a lesní cesta“ ke stavení S. nikdy v minulosti nevedla. O jednání na Městském úřadě Sobotka v roce 2000 musí S. vědět. V roce 1974 S. žádnou cestu řešit nemuseli, všechno bylo všech, na zahradě pana M. hospodařili cizí lidé, JZD jezdilo po jeho pozemcích pod stavením 2x ročně pro seno. Nemohl tušit, že když někdo projde přes zahradu, vydrží si právo ji užívat.

V závěrečné části vyjádření pan P. vyjádřil rozhořčení nad jednáním žalobců a znovu předložil návrhy, jak by mohli otázku přístupu ke svému domu řešit.

VII. Jednání krajského soudu

Při jednání soudu dne 25. 11. 2014 účastníci řízení i osoby zúčastněné na řízení v podstatě zopakovali svá tvrzení, postoje i názory obsažené ve shora uvedených písemných podáních. Žalobci z opatrnosti setrvali na návrhu na výslech svědků, který vznesli v žalobě. Tomuto návrhu krajský soud nevyhověl z důvodů uvedených níže.

VIII. Skutkové a právní závěry krajského soudu

Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích žalobních bodů v řízení podle části třetí hlavy první a druhé dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen “s. ř. s”).

A. Obecná zákonná úprava a relevantní judikatura soudů týkající se institutu veřejně přístupné účelové komunikace

Vzhledem k tomu, že v projednávané věci je důležitým předmětem posouzení otázka vzniku a existence veřejné účelové komunikace, krajský soud pokládal za nutné nejprve shrnout relevantní právní úpravu a judikaturu správních i civilních soudů týkající se dané problematiky

Právní režim pozemních komunikací upravuje zákon o pozemních komunikacích, který je vymezuje jako *dopravní cesty určené k užití silničními a jinými vozidly a chodci* (srovnej § 2 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích). Pozemní komunikace jsou dle odst. 2 téhož ustanovení členěny do čtyř kategorií, a to na dálnice, silnice, místní komunikace a účelové komunikace. Na rozdíl od dálnic, silnic a místních komunikací, které jsou ve vlastnictví osob veřejného práva, mohou být účelové komunikace ve vlastnictví soukromých subjektů.

Podle ustanovení § 7 odst. 1 věty první zákona o pozemních komunikacích je účelovou komunikací pozemní komunikace, která *slouží ke spojení jednotlivých nemovitostí pro potřeby vlastníků těchto nemovitostí nebo ke spojení těchto nemovitostí s ostatními pozemními komunikacemi nebo k obhospodařování zemědělských a lesních pozemků*. Tyto komunikace jsou veřejně přístupnými účelovými komunikacemi, přičemž zákon počítá i s účelovými komunikacemi, které

nejsou veřejně přístupné, jedná-li se o pozemní komunikace v uzavřeném prostoru nebo objektu, které slouží potřebě vlastníka nebo provozovatele uzavřeného prostoru nebo objektu (§ 7 odst. 2 zákona). V takovém případě je účelová komunikace přístupná v rozsahu a způsobem, který stanoví vlastník nebo provozovatel uzavřeného prostoru nebo objektu.

Z citované právní úpravy tak vyplývá, že komunikace bude mít charakter účelové pozemní komunikace *ex lege* (tj. ze zákona, aniž by bylo třeba o její kategorizaci vydávat správní rozhodnutí), bude-li naplňovat zákonem vymezené pojmové znaky pozemní komunikace, jak jsou vymezené v ustanovení § 2 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích, a zároveň pojmové znaky účelové pozemní komunikace, vymezené v § 7 odst. 1 (event. § 7 odst. 2) tohoto zákona.

První dva znaky účelové komunikace tak definuje zákon o pozemních komunikacích. Jsou to 1) zřetelná (v terénu patrná) cesta určená k užití vozidly a chodci pro účel dopravy a 2) spojující jednotlivé nemovitosti pro potřeby jejich vlastníků nebo spojující tyto nemovitosti s ostatními pozemními komunikacemi nebo sloužící k obhospodařování zemědělských nebo lesních pozemků.

Kromě shora uvedených náležitostí, které vyplývají přímo ze zákona, bude veřejně přístupná účelová komunikace existovat pouze se souhlasem vlastníka. Tento závěr vyplývá z dosavadní judikatury civilní i správní (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2000, sp. zn. 22 Cdo 1868/2000, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 10. 2003, sp. zn. 22 Cdo 2191/2002, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 10. 2004, č. j. 5 As 20/2003 - 64, a nález Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2008, sp. zn. II. ÚS 268/06), která navazuje již na rozhodovací praxi předválečného Nejvyššího správního soudu. Ten mimo jiné dovodil, že „[p]ozemek, který je v soukromém vlastnictví, lze uznati za veřejnou cestu jen tehdy, jsou-li splněny dva předpoklady, a to jednak, že pozemek byl věnován buď výslovným projevem nebo z konkludentních činů vlastníka byl k obecnému užívání určen a dále především z toho, že toto užívání slouží k trvalému uspokojení nutné komunikační potřeby.“ (Boh A 10017/32).

Co se týče „kvality“ souhlasu vlastníka, ten může být buď výslovný, či konkludentní. Jestliže však vlastník se zřízením účelové komunikace souhlasil, jsou jeho soukromá práva v takovém případě omezena veřejnoprávním institutem obecného užívání pozemní komunikace, které nemůže být vyloučeno jednostranným úkonem vlastníka, jenž takový souhlas udělil, ani jeho právními nástupci (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2006, sp. zn. 22 Cdo 1173/2005). Jestliže vlastník pozemku v minulosti, kdy pozemek začal sloužit jako účelová komunikace, s tímto *nevyslovil kvalifikovaný nesouhlas*, jde o účelovou komunikaci, vzniklou ze zákona. Stačí, aby vlastník *strpěl užívání pozemku* jako komunikace, v případě nesouhlasu musí však jít o aktivní jednání. Pokud vznikne účelová komunikace, je její právní status závazný i pro budoucí majitele pozemku - účelové komunikace, tito nejsou oprávněni komunikaci ze své vůle uzavřít. Výjimku z tohoto pravidla tvoří pouze případy, kdy nedochází k převodu mezi soukromými subjekty, ale kdy je komunikace nabývána od veřejnoprávní korporace – zde nelze souhlas bez dalšího presumovat (nález Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2008, sp. zn. II. ÚS 268/06). Veřejnou cestou se tedy pozemek stává jeho věnováním obecnému užívání, ať již vlastníkem výslovně

projeveným souhlasem nebo konkludentním strpěním (rozsudek NSS ze dne 30. 9. 2009, č. j. 5 As 27/2009 - 66).

Druhou judikatorně dovozenou podmínkou pro vznik veřejně přístupné účelové komunikace je též existence nutné a ničím nenahraditelné komunikační potřeby. Existují-li tedy jiné způsoby, jak dosáhnout sledovaného cíle (zajištění komunikačního spojení nemovitostí), aniž by došlo k omezení vlastnického práva, je třeba dát před omezením vlastnického práva přednost těmto jiným způsobům.

Dále považuje krajský soud za vhodné připomenout, jak se judikatura staví k prokazování existence veřejně přístupné účelové komunikace v případě cest užívaných tzv. od nepaměti. Nejvyšší správní soud již v jednom z prvních rozsudků (rozsudek NSS ze dne 27. 10. 2004, č. j. 5 As 20/2003 – 64) týkajícím se účelových komunikací konstatoval, že průkaznost veřejnosti starých cest, které jsou dle tvrzení některého z účastníků užívány od nepaměti, 1 As 32/2012 – 49 je vždy problematická a sporná. Dále soud dodal, že komunikace, u níž sice nelze zjistit, zda byla některým z předchozích vlastníků obecnému užívání věnována, jež však byla jako veřejná cesta užívána od nepaměti z naléhavé komunikační potřeby, je veřejně přístupnou účelovou komunikací (srov. rozsudek NSS ze dne 30. 9. 2009, č. j. 5 As 27/2009 – 66, či rozsudek ze dne 22. 12. 2009, č. j. 1 As 76/2009 - 60). Obdobně se vyjadřuje i Nejvyšší soud, např. v rozsudku ze dne 7. 10. 2003, sp. zn. 22 Cdo 2191/2002. Zde vyslovil, že *„[p]otíže činí důkaz veřejnosti starých cest, užívaných od nepaměti; v těchto případech starší judikatura vycházela z domněnky věnování, bylo-li prokázáno, že cesty bylo užíváno trvale z naléhavé potřeby komunikační. Byla-li tedy cesta od nepaměti veřejně užívána z naléhavé komunikační potřeby, jde o účelovou komunikaci.“* Je zde tedy konstruována domněnka, podle které existuje-li zde naléhavá komunikační potřeba, pro kterou je určitá cesta od nepaměti užívána veřejností, přičemž (zejména právě pro dlouhodobost užívání) nelze již zjistit, zda některý z předcházejících vlastníků s obecným užíváním vyslovil souhlas, jedná se o veřejně přístupnou účelovou komunikaci (samozřejmě za současného naplnění dalších zákonných znaků).

B. Konkrétní posouzení dané věci

Úvodem krajský soud předesílá, že všechny nemovitosti, o nichž bude níže pojednávat, se nacházejí v katastrálním území Lavice. Tento údaj již tedy nebude z důvodu úspornosti u jednotlivých pozemků a budov dále uváděn.

První skupina žalobních námitek směřovala proti údajným procesním pochybením správních orgánů. Žalobci předně vytýkali prvoinstančnímu správnímu orgánu, že jednání zahájil provedením dokazování, a to konkrétně místním šetřením. Dle žalobců mělo být správní jednání zahájeno v sídle správního orgánu, tam měla být každému účastníkovi dána možnost se vyjádřit ve věci, navrhnout důkazy a teprve následně mělo být přistoupeno k ohledání. K tomu ze správního spisu krajský soud zjistil, že předmětné správní řízení bylo zahájeno na základě žádosti žalobců ze dne 5. 3. 2013. O tom Městský úřad Sobotka jako příslušný silniční správní úřad spravil účastníky řízení Oznámením o zahájení správního řízení ze dne 21. 3. 2013, v němž vymezil předmět řízení a kterým současně nařídil ve věci ústní jednání spojené s ohledáním na místě, které se mělo uskutečnit dne 12. 4. 2013 „se schůzkou pozvaných na místě samém“. V oznámení poučil účastníky řízení, že mají

právo navrhopvat důkazy a činit jiné návrhy po celou dobu řízení až do vydání rozhodnutí a mají právo v řízení vyjádřit své stanovisko.

V tomto postupu neshledává krajský soud porušení žádného z ustanovení správního řádu. Pokud silniční správní úřad učinil ve věci jako první důkazní úkon ohledání předmětných pozemků, nebyla tím dotčena žádná z procesních práv žalobců. Žalobci měli možnost (a to i před datem nařízeného ohledání) předložit správnímu orgánu svá vyjádření a stanoviska ve věci, stejně jako učinit návrhy důkazů. Totéž samozřejmě mohli (a také tak učinili) provést při vlastním ohledání. Na tom by se nic nezměnilo, pokud by se nejprve účastníci řízení sešli na městském úřadě, tam věc „probrali“ a teprve poté by odešli na místo samé. Takové pořadí jednotlivých úkonů tvořících správní řízení není správním řádem stanoveno. Krajský soud si navíc nemyslí, že žalobci navrhovaný postup by obstál z pohledu vhodnosti. Za logické naopak považuje, že silniční správní úřad se chtěl nejprve seznámit se situací na místě, aby věděl „o čem je řeč“, tedy o čem přesně je správní řízení vedeno a čeho se stanoviska účastníků řízení (včetně jejich návrhů na doplnění dokazování) přesně týkají. Oproti účastníkům řízení totiž bezpochyby neznal situaci na místě tak podrobně.

Pokud jde o vlastní místní šetření, žalobci napadali především skutečnost, že jim nebylo umožněno zúčastnit se jeho celého průběhu, neboť nemohli vstoupit na pozemky osob zúčastněných na řízení, díky čemuž přišli o možnost bezprostředně reagovat na sdělení osob zúčastněných na řízení směrem k silničnímu správnímu úřadu v době, kdy po cestě bez jejich účasti procházeli a situaci v terénu diskutovali.

Z Protokolu o ústním jednání a ohledání místa ze dne 12. 4. 2013 skutečnost, že se žalobci nezúčastnili spolu s pracovníky správního orgánu a osobami zúčastněnými na řízení vlastní obhlídky pozemků, nevyplývá. Krajskému soudu tedy není ani přesně známa příčina tohoto stavu. Nemá ovšem důvod žalobcům v tomto směru nevěřit, když navíc jejich tvrzení podporují i vyjádření osob zúčastněných na řízení. Ohledání tedy s největší pravděpodobností proběhlo tak, že se pracovníci správního orgánu sešli se všemi účastníky správního řízení na silnici a to zhruba v místě, kde z ní odbočuje pozemek p. č. 555 (cesta) k usedlosti paní J. Tam správní orgán seznámil přítomné s obsahem žádosti žalobců a tedy předmětem řízení. Následně proběhla vlastní obhlídka, při které doprovázely pracovníky správního orgánu pouze osoby zúčastněné na řízení, žalobci zůstali zřejmě na silnici. Správní orgán zaznamenal do protokolu svá zjištění, zejména ohledně patrnosti cesty v terénu a provedl fotodokumentaci. Po obhlídce se všichni zúčastnění zase sešli, správní orgán je seznámil se svými zjištěními a následně jedna i druhá strana do protokolu uvedla své vyjádření k věci.

K tomu krajský soud uvádí, že žalobci jako účastníci správního řízení bezpochyby měli právo účastnit se ohledání v celém rozsahu, tedy včetně pochůzky na předmětných pozemcích a jejich obhlídky. Jak už krajský soud uvedl, není z protokolu o ohledání zřejmé, proč se tak nestalo. Zda si to nepřály osoby zúčastněné na řízení a zda jim v tom žalobci vyšli vstříc nebo zda pokyn k jejich neúčasti dal silniční správní úřad, třeba veden snahou zabránit konfliktním situacím. Z protokolu rovněž nevyplývá, že by se žalobci účasti na pochůzce vůbec domáhali. Hledání příčiny tohoto stavu však nepovažuje krajský soud za důležité. Ve skutečnosti, že se žalobci pochůzky po pozemcích nezúčastnili a nemohli tak na

místě reagovat na zjištění pracovníků správního orgánu či sdělení osob zúčastněných na řízení, totiž nespátřuje porušení procesních práv takové intenzity, která by byla způsobilá ovlivnit zákonnost rozhodnutí ve věci samé.

Krajský soud zdůrazňuje hlavní smysl důkazu ohledáním v daném případě. Tím bezpochyby bylo seznámení se silničního správního úřadu s předmětem řízení, tedy s pozemky, které byly předmětem posouzení, zda se na nich nachází veřejně přístupná účelová komunikace či nikoliv. Účastníci správního řízení, a to ať už žalobci či osoby zúčastněné na řízení, situaci na pozemcích a jejich stav jistě dobře znali. Jinými slovy, kvůli jejich obhlídce pozemků se ohledání nekonalo. Část pozemků je navíc velmi dobře viditelná ze silnice, tedy z místa, kde se žalobci po dobu prohlídky nacházeli. Z obsahu protokolu je pak zřejmé, že pracovníci správního orgánu v průběhu ohledání pouze zaznamenali „co vidí“, tedy stav předmětných pozemků zejména ve vztahu k prvnímu z definičních znaků veřejně přístupné účelové komunikace - k její patrnosti v terénu. Žádné aktuální poznámky osob zúčastněných na řízení, které je při prohlídce svých pozemků provázely, protokol neobsahuje. Následně svá zjištění správní orgán předestřel všem účastníkům řízení a ti měli rovnocennou příležitost a možnost se k nim vyjádřit. Nutno navíc zdůraznit, že žalobci proti neúčasti při obhlídce nijak neprotestovali a všichni zúčastnění závěrem protokol bez jakýchkoliv námitek či zpochybňování průběhu ohledání podepsali. Obě strany se lišily zejména v názoru, zda účelová komunikace je v terénu patrná či nikoliv. Krajský soud proto s ohledem na popsaný skutkový stav věci opakuje, že skutečnost, že žalobci nemohli glosovat vlastní průběh obhlídky předmětných pozemků, neovlivnila možnost uplatnění jejich procesních práv ve správním řízení. Žalobci byli bezprostředně po ohledání seznámeni se zjištěními silničního správního úřadu, měli možnost se k nim na místě, i kdykoliv později v průběhu správního řízení, které ohledáním neskončilo, vyjádřit, měli možnost reagovat návrhy na provedení důkazů. Této možnosti ostatně i využili, když např. před vydáním rozhodnutí nahlédli dne 20. 5. 2013 do správního spisu, seznámili se s jeho obsahem, žádné připomínky přitom nevznesli. Jejich neúčast při obhlídce pozemků tedy na zákonnost rozhodnutí o věci samé vliv neměla.

Za nedůvodnou považuje krajský soud rovněž námitku, že silniční správní úřad měl k místnímu šetření přizvat nestrannou osobu ve smyslu § 54 odst. 4 správního řádu. Dle něho správní orgán může k účasti na ohledání přizvat nestranné osoby, aby zajistil jejich přítomnost při provádění důkazu. Tyto osoby nemají práva ani povinnosti účastníků. Smysl tohoto ustanovení, tedy možnosti správního orgánu přizvat k ohledání nestrannou osobu, ale dopadá na jiné případy, než na ten posuzovaný. Využívá se zejména tehdy, pokud by hrozilo, že by mohla být vznesena námitka nesprávného postupu správního orgánu např. ze strany vlastníka nebo uživatele věci, který je povinen strpět její ohledání. Nestranná osoba však rozhodně nemá postavení arbitra ve věci, který by pro svou nestrannost posuzoval správnost či důvodnost rozdílných názorů účastníků řízení na tu kterou otázku, v daném případě na otázku patrnosti cesty v terénu, jak si zřejmě představovali žalobci. Tuto pravomoc měl v přezkoumávané věci toliko silniční správní úřad. Přizvání nestranné osoby dle § 54 odst. 4 správního řádu k ohledání tedy v daném případě nebylo na místě.

Krajský soud považuje dále za vhodné vyjádřit se k podstatě věci, kterou je posouzení, zda předmětné pozemky splňují definiční znaky veřejně přístupné

účelové komunikace či nikoliv. Odpověď na tuto otázku totiž bude současně odpovědí na většinu dalších žalobních námitek.

V tomto směru krajský soud zdůrazňuje, že jak silniční správní úřad, tak žalovaný, dospěli ke shodnému závěru, a to že u daných pozemků není naplněn hned první ze znaků účelové komunikace a to patrnost dopravní cesty v terénu. Pokud jde o závěry silničního správního orgánu ohledně této otázky, krajský soud odkazuje na str. 3 jeho rozhodnutí. Krajský soud si dovoluje v souvislosti s hodnocením právě tohoto definičního znaku účelové komunikace (patrnost cesty v terénu) vyjádřit svůj názor, že není nejmenšího důvodu znehodnocovat a podceňovat závěry správních orgánů, které jsou podloženy znalostí místních poměrů (srovnej také § 50 odst. 1 správního řádu). Kdo jiný, než pracovník silničního správního úřadu (kterým je místně příslušný obecní úřad) by měl znát lépe situaci v tom kterém místě své obce, které je předmětem sporu, a které má možnost navštěvovat ať už osobně či v rámci úřední činnosti třeba v průběhu několika desítek let.

Žalovaný pak na základě obsahu odvolacích námitek žalobců na závěry prvoinstančního správního orgánu navázal a dané problematice se dle krajského soudu věnoval velmi podrobně. Na jeho závěry, zejména ty obsažené na str. 6 a 7 napadeného rozhodnutí, se krajský soud odkazuje. Plně se s nimi totiž ztotožňuje. Žalovaný správně poukázal na to, že veřejně přístupná účelová komunikace musí představovat v terénu určitý koridor jednoznačně identifikovatelný co do rozlišitelnosti s prostorem v okolí, přičemž tento koridor musí jevit známky toho, že je jako dopravní cesta užíván. Žalovaný pak provedl vyhodnocení předmětných pozemků, zda uvedenému požadavku vyhovují. Využil k tomu zejména pořízenou fotodokumentaci, dále rovněž protokol o ohledání místa. K vyhodnocení důkazů nemá krajský soud připomínek. Také on na základě nich dospěl k závěru, že na většině předmětných pozemků nelze patrnost dopravní cesty v terénu shledat, a to ať už by se jednalo o cestu pro pěší či o cestu pro vozidla. Výjimku představuje pouze úsek na části st. p. č. 41 podél hranice s pozemkem p. č. 443/1, kde je zřejmý terénní zářez. Tuto skutečnost objasnily osoby zúčastněné na řízení tím, že uvedenou část svých pozemků užívají jako cestu občas ony samy, aby se dostaly do svého lesa. K závěru o neexistenci prvního z definičních znaků účelové komunikace ve smyslu ustanovení § 7 zákona o pozemních komunikacích, tedy zřetelnosti cesty v terénu, dospěl krajský soud při vědomí, že tato musí být vždy posuzována individuálně. Nutným předpokladem zřetelnosti cesty v terénu nemusí být existence vyjetých kolejí či vyšlapané stezky. Je nutno zohlednit rovněž jiné vlastnosti posuzovaného pozemku, např. jeho tvar či polohu ve vztahu k sousedním pozemkům. Ani tyto vlastnosti posuzovaných pozemků však v dané věci o existenci pozemní komunikace na nich nic nevyovídají.

Ve shodě se žalovaným konstatuje krajský soud rovněž, že na těchto závěrech nejsou způsobilé ničeho změnit ani důkazy snímkem letecké mapy či snímky z pozemkových map předložené žalobci. Jak podotkl žalovaný ve vyjádření k žalobě, není rozporná skutečnost, že na pozemcích v minulosti cesta byla, ale nebyla shledána její existence k datu rozhodování silničního správního orgánu. Přílehavě se žalovaný vypořádal rovněž s otázkou, zda nezřetelnost pozemní komunikace v terénu nebyla způsobena protiprávním či jinak nedovoleným jednáním vlastníků pozemků v minulosti. Krajský soud k tomu pouze stručně dodává, že stav

posuzovaných pozemků rozhodně nemohl být ovlivněn provizorními překážkami umístěnými tam jejich současnou vlastnící paní L. J. několik dnů před ohledáním. Tvrdit opak by bylo absurdní. A existenci jiných konkrétních kroků paní L. J. ovlivňujících stav pozemků žalobci netvrdili (kromě obecného a ničím nepodloženého tvrzení, že pozemky nechala zarůstat travou).

Stav předmětných pozemků naopak dle krajského soudu plně odpovídá frekvenci jejich užívání. Při jednání krajského soudu žalobci potvrdili údaj, který uvedli již při ohledání, tedy že za dobu, co vlastní v Zajakurech chalupu, tedy za posledních zhruba 40 let, využili předmětné pozemky k jízdě automobilem jen několikrát, v řádu jednotek. Jinak chodili pěšky, když přijeli na chalupu, ze silnice po části těchto pozemků a z trasy odbočili po schůdkách přes pozemek Augustových ke svému domu. Cestu v plném rozsahu využili pouze tehdy, když bylo potřeba odvézt něco na kávu.

Krajský soud zvažoval, zda je odůvodnění napadeného rozhodnutí dostatečné, zda není nutné, aby dokazování v tomto směru bylo doplněno, například výsledkem svědků navržených žalobci. Ve shodě s názorem žalovaného a s ohledem na zjištěný skutkový stav věci však dospěl k závěru, že tyto důkazy nejsou způsobilé změnit nic na posouzení citovaného znaku pozemní komunikace, tedy na zřetelnosti v terénu. Svědecká výpověď nemůže aktuální patrnost cesty terénu jakkoliv objasnit, byť by si třeba subjektivně některý ze svědků myslel něco jiného a chtěl se k této problematice vyjadřovat. Krajský soud má tak skutkový stav věci za dostatečně prokázaný obsahem správního spisu.

Krajský soud připomíná, že v obecné rovině platí, že silniční správní úřad musí v první řadě posoudit, zda na předmětných pozemcích vůbec existuje dopravní cesta ve smyslu § 2 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích, která je užívána, přičemž se jedná o užívání v režimu obecného užívání. To je první a nutný krok, který je předpokladem pro případné zkoumání dalších znaků veřejně přístupné účelové komunikace. Pro případ, že by se nejednalo o cestu veřejně užívanou, nemohlo by se jednat ani o pozemní komunikaci (srovnej se závěry Nejvyššího správního soudu obsaženými v jeho rozsudku ze dne 2. 5. 2012, č.j. 1 As 32/2012-42; dostupný na www.nssoud.cz). V daném případě není sporu o rozsahu užívání pozemků ze strany žalobců. Vzhledem k tomu, že se jedná o pozemky neoplocené, lze si jistě představit, že je mohly v minulosti občas použít i jiné osoby k průchodu nebo i průjezdu (např. v souvislosti s tím, že část pozemků patřících k usedlosti paní Lenky Jirků byla v minulosti přidělena do užívání JZD). Nic ale nenasvědčuje tomu, že by se jednalo o užívání skutečně obecné, užívání neomezeným počtem subjektů. Tomu ostatně nasvědčuje i poloha předmětných pozemků v terénu. V souvislosti s tím podotkl žalovaný při jednání soudu, že cesta po těchto pozemcích by v podstatě vedla pouze ke třem domkům (to tvrdili i žalobci v žalobě), což o jejich veřejném užívání nenasvědčí.

K tomu krajský soud poznamenává, že tato okolnost sama o sobě sice existenci veřejně přístupné účelové komunikace také nevylučuje, ale s ohledem na skutkové okolnosti daného případu ji nelze zcela opomenout. V současné době jsou to totiž pouze žalobci, kdo se domáhá deklarace o tom, že se na předmětných pozemcích nachází veřejně přístupná účelová komunikace. Ostatní domy či chalupy v okolí mají přístup zajištěn jinudy. Postup žalobců tak spíše vzbuzuje dojem, že se prostřednictvím institutu veřejného práva, tedy institutu veřejně přístupné účelové

komunikace, snaží vyřešit absenci právního titulu pro přístup toliko ke svému domu. Žádný jiný subjekt předmětné pozemky v současné době pravidelně neužívá a ani užívat nepotřebuje.

Této skutečnosti si zřejmě byli vědomi i žalobci, když v žalobě přišli s námitkou, že okruh účastníků správního řízení měl být širší, že i jiné subjekty by mohli mít zájem užívat předmětné pozemky jako přístup ke svým nemovitostem. Žalobci se tím v podstatě pasovali do postavení tzv. veřejného žalobce, neboť se snaží hájit práva nejenom svá, ale i práva dalších subjektů. Takové postavení jim ale s ohledem na znění § 66 s. ř. s. rozhodně nepřísluší. Skutečnost, zda ještě někdo jiný měl být účastníkem správního řízení, rozhodně neměla (a nemohla mít) vliv na dotčení práv žalobců napadeným rozhodnutím. Ti tak mohou s ohledem na znění § 65 odst. 1 a 2 s úspěchem namítat dotčení pouze svých práv, nikoliv dotčení práv někoho jiného.

Za dané situace považuje krajský soud za přílehavé odkázat na opakovaně vyjadřované názory Ústavního soudu (viz např. jeho nález ze dne 9. 1. 2008 sp. zn. II. ÚS 268/06), že optimálním řešením v obdobných situacích by pro obě strany sporu bylo zřízení věcného břemene za finanční náhradu. Dokud však taková úprava právních vztahů mezi účastníky neexistuje, je třeba důsledně poskytovat ochranu vlastnickému právu, a nikoliv je nepřipustně omezovat skrze institut účelové komunikace, tam kde veřejný zájem absentuje. Ostatně i přístup pana J. P. k jeho pozemkům přes pozemky paní L. J. byl řešen dohodou o zřízení věcného břemene, nutno dodat, že v převážně jiné trase, než kterou tvoří předmětné pozemky.

Z úvahy pak nelze zcela vyloučit ani možnost využití předpisů stavebního práva (konkrétně srovnej ustanovení § 170 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů). Takové úvahy by již ale překračovaly rámec tohoto rozhodnutí.

Pro úplnost krajský soud dodává, že při závěru, že v daném případě u posuzovaných pozemků nebyl naplněn první ze znaků účelové komunikace, tedy zřejmá patrnost v terénu, ztratilo na významu zabývat se žalobními námitkami směřující k problematice dalších znaků, konkrétně existence souhlasu vlastníka s užíváním pozemku. Stejně tak nebyly relevantní polemiky mezi stranou žalující a stranou žalovanou ohledně aplikace ustanovení § 82 odst. 4 správního řádu, neboť všechny relevantní důkazy a připomínky vznesené žalobci k otázce patrnosti cesty v terénu byly nakonec správními orgány zohledněny a zhodnoceny.

Krajský soud tak žádné ze žalobních námitek nepřisvědčil, neshledal tedy žalobu důvodnou a nezbylo mu, než ji zamítnout v souladu s ustanovením § 78 odst. 7 s. ř. s.

IX. Náklady řízení

Výrok o nákladech řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. Dle něj má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Ve věci měl úspěch žalovaný, ten se však náhrady nákladů řízení výslovně vzdal.

Náklady řízení nemohly být přiznány ani osobám zúčastněným na řízení. Dle § 60 odst. 5 s. ř. s. má totiž osoba zúčastněná na řízení právo na náhradu jen těch nákladů, které jí vznikly v souvislosti s plněním povinnosti, kterou jí soud uložil. Z důvodů zvláštního zřetele hodných může jí soud na návrh přiznat právo na náhradu dalších nákladů řízení. Taková situace v dané věci nenastala, ostatně obě osoby zúčastněné na řízení náhradu nákladů řízení ani nepožadovaly.

Poučení:

Toto rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení účastníkům (§ 54 odst. 5 s. ř. s.)

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

V Hradci Králové dne 28. listopadu 2014

JUDr. Jan Rutsch, v.r.
předseda senátu